

۱. چنانکه خواندیم ظاهراً مرحوم صاحب عروه، اگر زینت آلات مربوط به «صورت و کفین و قدمین» باشد، ستر آن را واجب نمی‌دانند و نظر به آن را هم حرام نمی‌دانند مگر اینکه ناظری به ریه نظر کند.
۲. این مطلب مضمون و صریح آیه شریفه است:

«قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ»^۱

به مردان با ایمان بگو دیده فرو نهند و پاکدامنی ورزند که این برای آنان پاکیزه تر است زیرا خدا به آنچه می‌کنند آگاه است.

«وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.»^۲

و به زنان با ایمان بگو دیدگان خود را [از هر نامحرمی] فرو بندند و پاکدامنی ورزند و زیورهای خود را آشکار نگردانند مگر آنچه که طبعاً از آن پیداست و باید روسری خود را بر سینه خویش [فرو] اندازند و زیورهایشان را جز برای شوهرانشان یا پدرانشان یا پسرانشان یا پسران شوهرانشان یا برادرانشان یا برادرانشان یا پسران خواهرانشان یا زنان [همکیش] خود یا کنیزانشان یا خدمتکاران مرد که [از زن] بی‌نیازند یا کودکانی که بر عورت‌های زنان وقوف حاصل نکرده اند آشکار نکنند و پاهای خود را [به گونه‌ای به زمین] نکوبند تا آنچه از زینتشان نهفته می‌دارند معلوم گردد ای مؤمنان همگی [از مرد و زن] به درگاه خدا توبه کنید امید که رستگار شوید.

۳. درباره آیه شریفه نکاتی را لازم است متذکر شویم:

الف) زینت را گروهی صرفاً آن چیزهایی دانسته‌اند که انسان خود را به آن می‌آراید ولی برخی آن را اعم از این امور و اصل خلقت آدمی دانسته‌اند.^۳

۱. سوره نور، آیه: ۳۰

۲. سوره نور، آیه: ۳۰

۳. مفاتیح الغیب، ج ۲۳، ص ۳۶۳.

ب) به تصریح مفسرین، سرمه کشیدن، خضاب کردن ابروها، سرخاب، حنا گذاردن بر کف دست و پا، انگشتر، خلخال، گردن بند، النگو، دست بند، تاج، لباس، بازوبند، گوشواره، زینت هستند که اگر ظاهر باشند لازم نیست مخفی داشته شوند.^۱

ج) مراد از «ما ظهر منها» بنابر نقل مفسرین وجه و کفین و زینت‌های مربوط به آنها می‌باشد.^۲
د) درباره زینت زنان روایاتی وارد شده است که آنها را معلوم می‌کند:

۱. «عَدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدَ بْنِ عِيسَى عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنِ الْفَضِيلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الذَّرَاعِينَ مِنَ الْمَرْأَةِ أَهْمَا مِنَ الزَّيْنَةِ الَّتِي قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى «وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ» قَالَ نَعَمْ وَمَا دُونَ الْخِمَارِ مِنَ الزَّيْنَةِ وَمَا دُونَ السَّوَارِينِ.»^۳

ذراع: از نوک انگشت دست تا آرنج.

ما دون الخمار: هر چه زیر روسری قرار می‌گیرد.

ما دون السوار: هر چه زیر دست بند قرار می‌گیرد. (زیر میج)

۲. «(محمّد بن یحیی معلق) عن أحمد بن محمد بن عيسى عن محمد بن خالد والحسين بن سعيد عن القاسم بن عروة عن عبد الله بن بكير عن زرارة عن أبي عبد الله عليه السلام في قول الله تبارك وتعالى «إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا» قَالَ الزَّيْنَةُ الظَّاهِرَةُ، الْكحلُّ وَالْخَاتَمُ. مِنْ كِتَابِ الْمُحَاسِنِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا» وَذَكَرَ مِثْلَهُ.»^۴

۳. «وفي رواية أخرى قال الخاتم والمسكة وهو الذي يظهر من الزينة.»^۵

مَسَكَةٌ: دست بند و پایندی که از جنس عاج باشد.

۱. همان/ تبیان، ج ۷، ص ۴۲۹

۲. مفاتیح الغیب، ج ۲۳، ص ۳۶۳.

۳. جامع أحاديث الشيعة (للبروجردی)؛ ج ۲۵، ص ۶۱۰

۴. همان.

۵. همان.

٤. «فی روایة أبی الجارود عن أبی جعفر علیه السلام فی قوله «وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا» فهی الثیاب والكحل والخاتم و خضاب الکفّ والسواد والزینة ثلاث: زینة للناس، وزینة للمحرم، وزینة للزوج، فأما زینة النَّاس فقد ذکرناه، وأما زینة المحرم فموضع القلادة فما فوقها، والدملج وما دونه، والخلخال وما أسفل منه، وأما زینة للزوج فالجسد کلّه.»^١

دُمَلج: بازوبند

خلخال: زینت مچ پا

درس خارج فقه اسلامیة کتب تفسیر

١. همان